

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 102/2020
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Πλήρης Ολομέλεια
Συνεδρίαση της 25ης Ιουνίου 2020**

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Ιωάννης – Κωνσταντίνος Χαλκιάς, Πρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Βασιλική Δούσκα, Νικόλαος Μουδάτσος, Στέφανος Δέτσης, Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Ευγενία Βελώνη, Βασιλική Πανταζή, Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδροι του Ν.Σ.Κ., Θεόδωρος Ψυχογιός, Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Νίκη Μαριόλη, Ανδρέας Ανδρουλιδάκης, Αικατερίνη Γρηγορίου, Βασιλική Τύρου, Στυλιανή Χαριτάκη, Δημήτριος Χανής, Νικόλαος Δασκαλαντωνάκης, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Αφροδίτη Κουτούκη, Δήμητρα Κεφάλα, Δημήτριος Αναστασόπουλος, Αντώνιος Τατσόπουλος, Κωνσταντίνος Κατσούλας, Ελένη Σβολοπούλου, Δημήτριος Μακαρονίδης, Αλέξανδρος Ροϊλός, Αδαμαντία Καπετανάκη, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Αθηνά Αλεφάντη, Αγγελική Καστανά, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Ελένη Πασαμιχάλη, Χριστίνα Διβάνη, Παναγιώτης Παππάς, Σταύρος Σπυρόπουλος, Βασίλειος Καραγεώργος, Πέτρος Κωνσταντινόπουλος, Ευσταθία Τσαούση, Γεώργιος Βαμβακίδης, Χρήστος Μηκίδης, Διονύσιος Χειμώνας, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα-Ελευθερία Δασκαλέα-Ασημακοπούλου, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Νικόλαος Καραγιώργης, Μαρία Σπάσου, Αικατερίνη Γαλάνη, Ευάγγελος Μαρίνης, Ιουλία Σφυρή, Ιωάννης Χατζηνέκουρας, Στέργιος Κίκας, Αθανάσιος Θεοχάρης, Δημήτριος Κατωπόδης, Κωνσταντίνος Ζαμπάρας, Μιχαήλ Τζουβάρας, Αναστασία Ζαφειριάδου, Ιωάννα

Λεμπέση, Νικόλαος Μουκαζής, Ευτυχία Κασομένου, Περικλής Αγγέλου και Θεόδωρος Ράπτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητής: Παναγιώτης Δημόπουλος, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο, με αριθμό πρωτ. Γ4α/Γ.Π. 71547/9.10.2019 του Υπουργείου Υγείας/Γενική Διεύθυνση Υπηρεσιών Υγείας/Δ/νση Ανθρώπινου Δυναμικού Ν.Π/Τμήμα Ιατρών Ε.Σ.Υ.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν οι διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, που επιτρέπουν σε πολύτεκνους λειτουργούς και υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ. κλπ., την κατοχή δεύτερης θέσης στο δημόσιο και γενικά στο δημόσιο τομέα, μπορούν να εφαρμοστούν και στην περίπτωση πολύτεκνου ιατρού κλάδου Ε.Σ.Υ.

Για το παραπάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Πλήρης Ολομέλεια) γνωμοδότησε ως εξής :

Ιστορικό

Στα έγγραφα της υπηρεσίας και στα στοιχεία του φακέλου που τα συνοδεύουν, αναφέρεται το ακόλουθο ιστορικό:

1. Ο ιατρός Α. Ξ., Επιμελητής Β΄ Παθολογίας στο Γ.Ν. Ξάνθης, κατέθεσε στη Δ/νση Ανθρωπίνων Πόρων του Υπουργείου Υγείας, την αίτησή του με ημερομηνία 19-3-2014, με την οποία ζήτησε να του επιτραπεί να εργαστεί, ως πολύτεκνος δημόσιος λειτουργός, παράλληλα με τη θέση που ήδη κατέχει και στο θεραπευτήριο χρόνιων παθήσεων του δημόσιου γηροκομείου Δράμας (Ν.Π.Δ.Δ). Για την απασχόλησή του αυτή, σε δεύτερη θέση του δημόσιου τομέα, έχει την έγκριση του Συντονιστή Δ/ντή της Παθολογικής Κλινικής στην οποία απασχολείται, που του επιτρέπει να εργάζεται στο Θεραπευτήριο εκτός του πρωινού ωραρίου στο Νοσοκομείο και εκτός εφημεριών και την άποψη της Υποδ/ντριας του Θεραπευτηρίου Δράμας ότι δεν έχει αντίρρηση για την πρόσληψή του εφόσον του δοθεί η σχετική άδεια από το Υπουργείο Υγείας.

2. Η ιατρός Κ.Φ, κατά την ανάληψη των καθηκόντων της την 4η-5-2009 σε θέση κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ. στο Γ.Ν. Νέας Ιωνίας «Κωνσταντοπούλειο»-Πατησίων, κατέθεσε υπεύθυνη δήλωση περί μη κατοχής άλλης δημόσιας ή ιδιωτικής θέσης, ενώ, όπως διαπιστώθηκε στη συνέχεια, από το 2008 κατείχε και θέση εκπαιδευτικού, θέση την οποία και διατηρεί. Από το έτος 2011, η παραπάνω ιατρός δεν έχει προβεί στην απογραφή της ως ιατρός Ε.Σ.Υ. στο μητρώο

 ΓΧ

ανθρώπινου δυναμικού των δημοσίων υπαλλήλων παρά τις έγγραφες ειδοποιήσεις του νοσοκομείου για αυτή την υποχρέωσή της. Τον Σεπτέμβριο του 2013 το νοσοκομείο, κατά τη διαδικασία υποβολής των αρχείων μισθοδοσίας του στην Ενιαία Αρχή Πληρωμών (Ε.Α.Π.), ενημερώθηκε ότι η παραπάνω ιατρός εμπίπτει στις διατάξεις του ν.4093/2012 και λόγω κατάργησης της ειδικότητάς της είχε τεθεί σε διαθεσιμότητα από την Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Β' Αθήνας.

3. Η ερωτώσα υπηρεσία του Υπουργείου Υγείας ζήτησε, εγγράφως, πληροφορίες από την αρμόδια Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εάν η ιατρός Κ.Φ. την είχε ενημερώσει αρμοδίως ότι είναι πολύτεκνη και εάν είχε ζητήσει την εξαίρεσή της από το καθεστώς διαθεσιμότητας, λόγω της πολυτεκνίας. Η παραπάνω υπηρεσία στο απαντητικό της έγγραφο, ανέφερε ότι η Κ.Φ. είχε γνωστοποιήσει στην υπηρεσία ότι ανήκει στην κατηγορία των πολυτέκνων, καταθέτοντας τα σχετικά πιστοποιητικά, προκειμένου να εξαιρεθεί από το προβλεπόμενο από το ν.4093/2012 καθεστώς διαθεσιμότητας, όταν, όμως, κλήθηκε να προσκομίσει και συγκεκριμένα έγγραφα απαραίτητα για την εξαίρεση αυτή, αρνήθηκε και παρέμεινε σε καθεστώς διαθεσιμότητας.

4. Επίσης, η ερωτώσα υπηρεσία ζήτησε, εγγράφως, πληροφορίες από το Γ.Ν. Νέας Ιωνίας «Κωνσταντοπούλειο»-Πατησίων και συγκεκριμένα, εάν η παραπάνω ιατρός είχε ενημερώσει το νοσοκομείο για την κατοχή της δεύτερης θέσης και εάν ολοκλήρωσε τη διαδικασία απογραφής της, ως ιατρός του Ε.Σ.Υ., και σε αρνητική περίπτωση, σε ποιες ενέργειες προέβη το νοσοκομείο και ποιο είναι το ύψος των αποδοχών που της καταβάλλονται.

5. Το παραπάνω νοσοκομείο απάντησε, εγγράφως, ότι για την κατοχή δεύτερης θέσης στο δημόσιο της ιατρού Κ.Φ. ενημερώθηκε το έτος 2013, ότι δεν είχε ολοκληρώσει τη διαδικασία της απογραφής και της καταβάλλονταν αποδοχές.

6. Κατόπιν αυτών, η ερωτώσα υπηρεσία, αφενός μεν, ενημέρωσε τον Γενικό Επιθεωρητή Δημόσιας Διοίκησης για την υπόθεση αυτή, αφετέρου δε γνωστοποίησε στην Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αττικής ότι, εφόσον η αναφερόμενη υπηρετεί από 4-5-2009 σε θέση κλάδου ιατρών Ε.Σ.Υ., θεωρείται ότι έχει παραιτηθεί αυτοδικαίως από την προηγούμενη θέση της, σύμφωνα με το άρθρο 35 του Υπαλληλικού Κώδικα (ν.3528/2007).

7. Το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, εξέφρασε την άποψη ότι η περίπτωση της εκπαιδευτικού Κ.Φ δεν εμπίπτει στις απαγορεύσεις περί διπλοθεσίας και, επομένως, δε μπορούν να τύχουν εφαρμογής οι διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 35 του Υπαλληλικού Κώδικα, καθώς δεν υφίσταται παράβαση των συγκεκριμένων διατάξεων και, κατά συνέπεια, εφόσον η υπάλληλος δύναται να κατέχει νόμιμα δεύτερη θέση, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η κατοχή της δεύτερης αυτής θέσης αποτελεί αποδοχή του διορισμού της σε αυτή και αυτοδίκαιη παραίτησή της από την πρώτη. Επεσήμανε, επίσης, ότι, επειδή η κατοχή δεύτερης θέσης αποτελεί εξαίρεση από τον απαγορευτικό κανόνα, απαιτείται σχετική εγκριτική πράξη, δηλαδή άδεια, προκειμένου να είναι νόμιμη η κατοχή της.

8. Προς την κατεύθυνση αυτή και συμπληρώνοντας τον προηγούμενο συλλογισμό, το Υπουργείο Παιδείας εξέφρασε την άποψη ότι στο άρθρο 104 του Συντάγματος, στον ειδικό νόμο 1256/1982 και στον Υπαλληλικό Κώδικα δεν προβλέπεται χορήγηση άδειας κατοχής δεύτερης θέσης, αλλά, ενόψει του γεγονότος ότι η κατοχή δεύτερης θέσης αποτελεί εξαίρεση από τον απαγορευτικό γενικό κανόνα, απαιτείται σχετική εγκριτική διοικητική πράξη, δηλαδή άδεια, η οποία στην περίπτωση της Κ.Φ πρέπει να έχει τη μορφή διαπιστωτικής πράξης από τον φορέα κύριας απασχόλησης, δηλαδή από τον φορέα της πρώτης θέσης.

9. Συμπληρωματικά προς τα παραπάνω (παρ. 2 έως 8), η Κ.Φ., η οποία, ως εκπαιδευτικός, είχε τεθεί σε διαθεσιμότητα από 22-7-2013, λόγω κατάργησης της ειδικότητάς της, βάσει του ν.4093/2012, επανήλθε στην θέση της, την οποία και εξακολουθεί να κατέχει. Ταυτόχρονα, υπηρετεί ως ιατρός κλάδου Ε.Σ.Υ. στο Γ.Ν. Νέας Ιωνίας «Κωνσταντοπούλειο»- Πατησίων, απ' όπου, παρόλο που δεν έχει απογραφεί ως ιατρός κλάδου Ε.Σ.Υ. στο Μητρώο Ανθρώπινου Δυναμικού Ελληνικού Δημοσίου, της καταβάλλονται μηνιαίες αποδοχές, ανάλογες της θέσης που κατέχει. Επίσης, το αρμόδιο προς τούτο συλλογικό όργανο του νοσοκομείου, έχει εγκρίνει τόσο τη μονιμοποίησή της, όσο και την εξέλιξή της στον επόμενο βαθμό και τα σχετικά πρακτικά εκκρεμούν ακόμα στην αρμόδια υπηρεσία λόγω του προβληματισμού που δημιουργεί το θέμα της συγκεκριμένης ιατρού, με συνέπεια, αυτή να μην έχει μονιμοποιηθεί και να τελεί ακόμα «επί θητεία».

 ΓΧ

10. Για την παραπάνω (παρ. 1) περίπτωση του ιατρού Α.Ξ η ερωτώσα υπηρεσία υπέβαλε στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους το ερώτημα, με αριθμό πρωτ.Γ4α/Γ.Π.37742/19-6-2018, για το οποίο εκδόθηκε η γνωμοδότηση, με αριθμό 105/2016 (Ε΄ Τμήμα). Με αυτή το Ε΄ Τμήμα γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, ότι δεν είναι δυνατή η κατοχή δεύτερης θέσης στο δημόσιο από ιατρό του Ε.Σ.Υ, που έχει την ιδιότητα του πολύτεκνου, όμως, λόγω της μείζονος σπουδαιότητας του νομικού ζητήματος, παρέπεμψε, ομόφωνα, το ερώτημα στην Τακτική Ολομέλεια, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ.3 του Οργανισμού του ΝΣΚ (ν.3086/2002).

11. Η Β' Τακτική Ολομέλεια του ΝΣΚ, με τη γνωμοδότηση με αριθμό 94/2017 γνωμοδότησε, κατά πλειοψηφία, ότι είναι δυνατή η κατοχή δεύτερης θέσης στο δημόσιο τομέα ιατρού του Ε.Σ.Υ., που έχει την ιδιότητα του πολύτεκνου.

12. Η παραπάνω γνωμοδότηση δεν έγινε αποδεκτή από τον Υπουργό Υγείας, ο οποίος, αφού προσέθεσε και την υπόθεση της ιατρού του Κ.Φ, που ιστορήθηκε προηγουμένως, με το έγγραφο του κρινόμενου ερωτήματος, ζήτησε να παραπεμφθεί στη Πλήρη Ολομέλεια του ΝΣΚ το νομικό ζήτημα της δυνατότητας κατοχής δεύτερης θέσης στο δημόσιο από πολύτεκνο ιατρό του Ε.Σ.Υ.

Νομοθετικό Πλαίσιο.

13. Στα άρθρα 21, 103 και 104 του Συντάγματος ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 21.

1. Η οικογένεια ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους, καθώς και ο γάμος, η μητρότητα και η παιδική ηλικία τελούν υπό την προστασία του Κράτους.

2. Πολύτεκνες οικογένειες, ανάπηροι πολέμου και ειρηνικής περιόδου, θύματα πολέμου, χήρες και ορφανά εκείνων που έπεσαν στο πόλεμο, καθώς και όσοι πάσχουν από ανίατη σωματική ή πνευματική νόσο έχουν δικαίωμα ειδικής φροντίδας από το Κράτος...3...4....

5.Ο σχεδιασμός και η εφαρμογή δημογραφικής πολιτικής, καθώς και η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων αποτελεί υποχρέωση του Κράτους.

Άρθρο 103.

1. Οι δημόσιοι υπάλληλοι είναι εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρετούν το Λαό οφείλουν πίστη στο Σύνταγμα και αφοσίωση στη πατρίδα. Τα προσόντα και ο τρόπος διορισμού τους ορίζονται από το νόμο.....

Άρθρο 104.

1. Κανένας από τους υπαλλήλους που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο δεν μπορεί να διοριστεί σε άλλη θέση δημόσιας υπηρεσίας ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή δημόσιας υπηρεσίας ή οργανισμού κοινής ωφέλειας. Κατ' εξαίρεση μπορεί να επιτραπεί με ειδικό νόμο ο διορισμός και σε δεύτερη θέση, εφόσον τηρούνται οι διατάξεις της επόμενης παραγράφου.

2. Οι κάθε είδους πρόσθετες αποδοχές ή απολαβές των υπαλλήλων του προηγούμενου άρθρου δεν μπορεί να είναι κατά μήνα ανώτερες από το σύνολο των αποδοχών της οργανικής τους θέσης».

14. Στο άρθρο 1 του ν. 1256/1982 «Για την πολυθεσία, την πολυαπασχόληση και την καθιέρωση ανωτάτου ορίου απολαβών στο δημόσιο τομέα...», (Α' 65), όπως ισχύει, μετά τη συμπλήρωσή του με το άρθρο 21 παρ.3 του ν.1400/1983 (Α' 156), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1. Πολυθεσία

1. Απαγορεύεται στους λειτουργούς ή υπαλλήλους έμμισθους και άμισθους πολιτικούς και στρατιωτικούς ή μισθωτούς που απασχολούνται στο Δημόσιο και τα Κρατικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου του άρθρου 9 του Ν 1232/1982 για την "επιαναφορά σε ισχύ τροποποίηση και συμπλήρωση των διατάξεων του Ν Δ. 4352/1964 και άλλες διατάξεις" και άσχετα από τη φύση της σχέσεως που τους συνδέει με το Δημόσιο ή το νομικό πρόσωπο, να διορισθούν ή προσληφθούν και σε δεύτερη θέση ή απασχόληση στο δημόσιο τομέα αυτό, τόσο στην ημεδαπή, όσο και στην αλλοδαπή.

2. Ως δεύτερη θέση ή απασχόληση κατά την προηγούμενη παράγραφο δεν νοείται η συμμετοχή σε ειδικό διοικητικό δικαστήριο, ή συμβούλιο, ή επιτροπή ή ομάδα εργασίας, μόνιμης ή ευκαιριακής μορφής όταν η απασχόληση σ' αυτά δεν είναι πλήρης και έμμισθη...

3. Η απαγόρευση ισχύει επίσης για: α) τους αναπήρους μειωμένης οράσεως, ή τυφλούς για τους οποίους δεν συνυπολογίζεται το επίδομα ανικανότητας, β) τους ιερείς, δασκάλους ή ιερείς καθηγητές που υπηρετούν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος, γ) τους πολυτέκνους, και δ) τους συνταξιούχους που θεμελίωσαν δικαίωμα συντάξεως βάσει υπηρεσίας τους σε θέση του κατά την παρ. 1 του παρόντος άρθρου δημοσίου τομέα, εφ' όσον οι ακαθάριστες αποδοχές όλων των πιο πάνω κατηγοριών υπερβαίνουν το όριο των 3/5 των ακαθάριστων

 ΓΧ

αποδοχών του Προέδρου του Αρείου Πάγου. Προκειμένου για τους πολύτεκνους που υπερβαίνουν το παραπάνω όριο, επιτρέπεται η κατοχή δεύτερης θέσης ή απασχόλησης με περιορισμό των ακαθάριστων αποδοχών τους μέχρι του ορίου αυτού. Για όσους έχουν από τρία μέχρι τέσσερα ανήλικα παιδιά το όριο του προηγούμενου εδαφίου αυξάνεται στα 3/5 και για όσους έχουν από πέντε ανήλικα παιδιά και πάνω αυξάνεται στα 4/5.

4. Για τους κατά την παρ. 1 δημοσίου τομέα λειτουργούς ή υπαλλήλους ή μισθωτούς και συνταξιούχους, είναι δυνατός ο διορισμός ή η πρόσληψη σε δεύτερη θέση ή απασχόληση, όταν πρόκειται, για κύριο και βοηθητικό διδακτικό προσωπικό των ανωτέρων και ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, για εμπειρογνώμονες, ειδικούς επιστήμονες ή τεχνικούς και για τους κατά τα άρθρα 50 του Ν. 993/1979 και 8 του Ν. 1232/1982 ειδικούς συμβούλους και επιστημονικούς συνεργάτες και ειδικούς επιστήμονες της Προεδρίας της Δημοκρατίας του Ν. 161/1975 καθώς και για μετακλητούς ή με θητεία λειτουργούς του άρθρου 9 του ίδιου νόμου, εφ' όσον συντρέχουν οι ειδικόι όροι και ουσιαστικές προϋποθέσεις που θα καθορίζονται για κάθε κατηγορία ή για κάθε περίπτωση με κοινές αποφάσεις του Υπουργού προεδρίας Κυβερνήσεως, Οικονομικών και του οικείου Υπουργού. Οι αποφάσεις αυτές δημοσιευόμενες στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, θα ορίζουν ακόμα τα προσόντα και το ποσοστό επί των αποδοχών της χρονικά δεύτερης θέσεως ή απασχολήσεως που θα δικαιούται να απολαμβάνει ο λειτουργός, υπάλληλος, μισθωτός ή συνταξιούχος που σε καμιά περίπτωση δεν μπορεί να υπερβεί το όριο του άρθρου 6 του παρόντος».

15. Στα άρθρα 2 και 35 του Υπαλληλικού Κώδικα, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3528/2007 (Α' 26), ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 2.

1. Στις διατάξεις του παρόντος Κώδικα υπάγονται οι πολιτικοί διοικητικοί υπάλληλοι του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

2. Υπάλληλοι ή λειτουργοί του κράτους ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι οποίοι κατά συνταγματική ή νομοθετική πρόβλεψη, διέπονται από ειδικές διατάξεις, καθώς και οι υπάλληλοι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, υπάγονται στις διατάξεις του παρόντος για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τις ειδικές γι' αυτούς διατάξεις.

Άρθρο 35.

Κατοχή δεύτερης θέσης 1.Απαγορεύεται ο διορισμός υπαλλήλου, με οποιαδήποτε σχέση, σε δεύτερη θέση:α) δημοσίων υπηρεσιών,, β) νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου,, γ)Ο.Τ.Α., συμπεριλαμβανομένων και των ενώσεων αυτών, , δ) δημοσίων επιχειρήσεων και δημοσίων οργανισμών, ε) νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, που ανήκουν στο κράτος ή επιχορηγούνται τακτικώς, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, από κρατικούς πόρους κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους ή το κράτος κατέχει το 51% τουλάχιστον του μετοχικού τους κεφαλαίου και, στ) νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου, που ανήκουν στα υπό στοιχεία β', γ', δ' και ε' νομικά πρόσωπα ή επιχορηγούνται από αυτά τακτικώς, κατά 50% τουλάχιστον του ετήσιου προϋπολογισμού τους, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις ή κατά τα οικεία καταστατικά ή που τα ανωτέρω νομικά πρόσωπα κατέχουν το 51% τουλάχιστον του μετοχικού τους κεφαλαίου.

2. Διατάξεις ειδικών νόμων που επιτρέπουν το διορισμό σε δεύτερη θέση εξακολουθούν να ισχύουν.

3. Υπάλληλος που κατά παράβαση των διατάξεων των παραπάνω παραγράφων διορίζεται σε δεύτερη θέση και αποδέχεται το διορισμό του θεωρείται ότι παραιτείται αυτοδίκαια από την πρώτη θέση».

16. Στο άρθρο 11 παρ. 1 του ν. 2889/2001 «Βελτίωση και εκσυγχρονισμός του Εθνικού Συστήματος Υγείας και άλλες διατάξεις» (Α'37), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 36 του ν. 4272/2014 (Α'145), ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 11. Ιατροί Ε.Σ.Υ.

1. α. Οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Η λειτουργία ιδιωτικού ιατρείου εντός ή εκτός του νοσοκομείου ή του κέντρου υγείας ή η με οποιονδήποτε τρόπο απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα αποτελεί εκτός από το παράπτωμα του άρθρου 77 της παρ. 1 περίπτωση ε του ν. 2071/1992 (Α'123), το πειθαρχικό αδίκημα της χαρακτηριστικώς αναξιοπρεπούς για υπάλληλο συμπεριφοράς του άρθρου 107 παρ.1 περίπτωση ε του ν. 3528/2007 και συνεπάγεται την άμεση θέση του παραβάτη σε κατάσταση αναστολής καθηκόντων, κατά τις διατάξεις του άρθρου 104 του ίδιου νόμου, με απόφαση του Διοικητή της οικείας ΔΥΠΕ, που δεν απαιτείται να έχει περαιτέρω αιτιολογία εκτός από τη διαπίστωση της παράβασης, καθώς και την παραπομπή του υπαίτιου στο αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο με το ερώτημα της οριστικής παύσης...».

 ΓΧ

17. Στο άρθρο 24 του ν. 1397/1983 (Α'143), όπως μετά από διαδοχικές τροποποιήσεις ισχύει, ορίζεται ότι: «1. Οι θέσεις του ιατρικού προσωπικού των νοσοκομείων οποιασδήποτε νομικής μορφής και των κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού κέντρων υγείας, εκτός από τα νοσοκομεία των ενόπλων δυνάμεων και των Α.Ε.Ι., συνιστώνται ως θέσεις γιατρών πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. 2. Οι γιατροί αυτοί είναι μόνιμοι δημόσιοι λειτουργοί και απαγορεύεται ν' ασκούν την ιατρική ως ελεύθερο επάγγελμα ή οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα εκτός από αυτά που έχουν σχέση με συγγραφική ή καλλιτεχνική δραστηριότητα και να κατέχουν οποιαδήποτε άλλη δημόσια ή ιδιωτική θέση. Επίσης απαγορεύεται να είναι ιδιοκτήτες ιδιωτικής κλινικής ή φαρμακευτικής επιχείρησης ή να μετέχουν σε εταιρείες με αντίστοιχα αντικείμενα».

18. Με τη Οδηγία 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4^{ης} Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Κεφάλαιο 1. Πεδίο Εφαρμογής- Ορισμοί.

Άρθρο 1. Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής. 1. Η παρούσα οδηγία καθορίζει τις στοιχειώδεις προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας όσον αφορά την οργάνωση του χρόνου εργασίας. 2. ...3. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε όλους τους ιδιωτικούς ή δημόσιους τομείς δραστηριοτήτων κατά την έννοια του άρθρου 2 της οδηγίας 89/391/ΕΟΚ, με την επιφύλαξη των άρθρων 14, 17, 18 και 19 της παρούσας οδηγίας.

Κεφάλαιο 2. Ελάχιστες περίοδοι ανάπαυσης Άλλα στοιχεία οργάνωσης του χρόνου εργασίας.

Άρθρο 3. Ημερήσια ανάπαυση. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε κάθε εργαζόμενος να διαθέτει, ανά εικοσιτετράωρο, περίοδο ανάπαυσης ελάχιστης διάρκειας ένδεκα συναπτων ωρών.

Άρθρο 5. Εβδομαδιαία ανάπαυση. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε κάθε εργαζόμενος να διαθέτει ανά περίοδο επτά ημερών, μία ελάχιστη περίοδο συνεχούς ανάπαυσης εικοσιτεσσάρων ωρών, στις οποίες προστίθενται ένδεκα ώρες ημερήσιας ανάπαυσης, οι οποίες προβλέπονται στο άρθρο 3.

Άρθρο 6. Μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε σε συνάρτηση με τις επιταγές προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων. α)...β) ο χρόνος εργασίας να μην υπερβαίνει,

ανά επταήμερο, τις 48 ώρες, κατά μέσο όρο, συμπεριλαμβανομένων των υπερωριών.».

19. Στον ν. 4498/2017 «Εναρμόνιση του ελληνικού δικαίου με την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Νοεμβρίου 2003 «σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας» ως προς την οργάνωση του χρόνου εργασίας των ιατρών και οδοντιάτρων του Ε.Σ.Υ. - Ρυθμίσεις θεμάτων ιατρών Ε.Σ.Υ. και άλλες διατάξεις». (Α' 172) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Άρθρο 1. Πεδίο εφαρμογής (άρθρο 1 της Οδηγίας 2003/88/ΕΚ).

1. Οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 6 καθορίζουν τους κανόνες για την οργάνωση του χρόνου εργασίας των ιατρών και οδοντιάτρων που υπηρετούν, με σχέση εξαρτημένης εργασίας δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, στους δημόσιους φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας και εφαρμόζονται στους ειδικευμένους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. όλων των βαθμών και βαθμίδων, στους ιατρούς - μέλη Δ.Ε.Π. των τμημάτων ιατρικής, στους ιατρούς υπηρεσίας υπαίθρου (υπόχρεους και επί τηθεία), στους ειδικευόμενους ιατρούς σε νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ. και πανεπιστημιακά νοσοκομεία, στους ειδικευόμενους πολίτες ιατρούς σε στρατιωτικά νοσοκομεία, σε όλους τους ιατρούς που με οποιαδήποτε σχέση προσφέρουν υπηρεσία στα νοσοκομεία του Ε.Σ.Υ. και του ν.δ. 2592/1953 και σε μονάδες Π.Φ.Υ. του Ε.Σ.Υ., στους οδοντιάτρους των ως άνω υπηρεσιών, στους ιατρούς που εργάζονται στα νοσοκομεία «Γενικό Νοσοκομείο Θεσσαλονίκης Παπαγεωργίου» και στο «Ωνάσειο Καρδιοχειρουργικό Κέντρο», στις κλινικές, τμήματα, εργαστήρια και μονάδες αυτών και στο ιατρικό προσωπικό του Ε.Κ.Α.Β..

2. Οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 6 δεν εφαρμόζονται στους ιατρούς - μέλη των Ενόπλων Δυνάμεων, της Αστυνομίας και τους ιατρούς εργαζόμενους σε πλοία (ναυτικούς). Επίσης, οι ανωτέρω διατάξεις δεν εφαρμόζονται σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών και μαζικών καταστροφών.

Άρθρο 2. Ορισμοί (άρθρο 2 παρ. 1, 2 και 3 της Οδηγίας 2003/88/ΕΚ)

Στην έννοια του νόμου:

α) Η «εβδομάδα» σημαίνει τη χρονική περίοδο επτά (7) ημερών με έναρξη την 00.01 ώρα της Δευτέρας και λήξη την 24.00 της επόμενης Κυριακής.

β) «Εφημερία» είναι η πέραν του τακτικού ωραρίου χρονική περίοδος κατά την οποία ο ιατρός έχει την υποχρέωση να ανταποκριθεί στην ανάγκη παροχής

υπηρεσιών υγείας. Ως ενεργή εφημερία λογίζεται η χρονική περίοδος κατά την οποία ο ιατρός βρίσκεται στο χώρο εργασίας και παρέχει ή είναι διαθέσιμος να παράσχει τις υπηρεσίες του, εφόσον παραστεί ανάγκη. Ως εφημερία ετοιμότητας λογίζεται η χρονική περίοδος κατά την οποία ο ιατρός βρίσκεται εκτός του χώρου εργασίας και είναι έτοιμος να παράσχει τις υπηρεσίες του εφόσον κληθεί. Μικτή εφημερία είναι η εφημερία που αποτελείται από ενεργή εφημερία και εφημερία ετοιμότητας.

γ) «Περίοδος ανάπαυσης» είναι κάθε περίοδος που δεν αποτελεί χρόνο εργασίας.

δ) «Νυχτερινή περίοδος» είναι κάθε περίοδος οκτώ (8) ωρών, μεταξύ 22:00 και 6:00.

ε) Ως «Χρόνος εργασίας», για την εφαρμογή των ρυθμίσεων του παρόντος νόμου, λογίζεται, εκτός του τακτικού ωραρίου, και ο χρόνος κατά τον οποίο ο εφημερεύων ιατρός βρίσκεται στο χώρο εργασίας του.

Άρθρο 3. Ωράριο και διάρκεια εργασίας (άρθρα 6, 7, 16 και 22 παρ. 1 της Οδηγίας 2003/88/ΕΚ)

1. Το τακτικό ωράριο των νοσοκομειακών ιατρών είναι επτάωρο, συνεχές, πρωινό και πενθήμερο από Δευτέρα έως Παρασκευή, από 8:00 έως 15:00.

2. Το τακτικό ωράριο των ιατρών των υπηρετούντων στις μονάδες Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας είναι επτάωρο και πενθήμερο από Δευτέρα έως Παρασκευή και καθορίζεται, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 4, τις παραγράφους 3 και 5 του άρθρου 5, την παρ. 3 του άρθρου 8 και την παρ. 2 του άρθρου 9 του ν. 4486/2017 (Α 115).

3. Η εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας των ιατρών της παρ. 1 του άρθρου 1 δεν μπορεί να υπερβαίνει τις σαράντα οκτώ (48) ώρες εργασίας με περίοδο αναφοράς (μέσο όρο) τους τέσσερις (4) μήνες, συμπεριλαμβανομένων των εφημεριών. Στον υπολογισμό του μέσου όρου δεν προσμετρώνται ή παραμένουν ουδέτερες η ετήσια άδεια και οι άδειες ασθενείας.

4. α) Σε κάθε περίπτωση η διάρκεια εργασίας δεν μπορεί να υπερβαίνει το απόλυτο όριο των εξήντα (60) ωρών εργασίας την εβδομάδα, συμπεριλαμβανομένων των εφημεριών. Τηρουμένων των γενικών αρχών προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των ιατρών, η υπέρβαση του 48ωρου γίνεται για την κάλυψη των αναγκών σε εφημερίες των νοσοκομείων ή μονάδων Π.Φ.Υ., εφόσον: αα) ο ιατρός συναινεί για την παροχή της εργασίας αυτής και

ββ) ο ιατρός δεν υφίσταται καμία επίπτωση, αν δεν δεχτεί να εκτελέσει την εργασία αυτή. Η συναίνεση του ιατρού είναι ειδική, δίδεται εγγράφως, φέρει ακριβή ημερομηνία και υπογραφή, φυλάσσεται στο φάκελό του και μπορεί να ανακαλείται ελεύθερα.

β) Ο Διοικητής του νοσοκομείου, καθώς και ο Διοικητής της Υ.ΠΕ. για τις μονάδες Π.Φ.Υ. υποχρεούνται να τηρούν και ενημερώνουν αρχείο για όλους τους ειδικευμένους και ειδικευόμενους ιατρούς, που παρέχουν εργασία καθ υπέρβαση του 48ωρου. Το αρχείο είναι στη διάθεση του Υπουργού Υγείας, ο οποίος μπορεί να απαγορεύει ή περιορίζει τη δυνατότητα υπέρβασης της ανώτατης εβδομαδιαίας διάρκειας εργασίας, για λόγους ασφάλειας και υγείας των ιατρών. Το νοσοκομείο και η Δ.Υ.ΠΕ. υποχρεούνται να παρέχουν σε τακτά χρονικά διαστήματα στατιστικές πληροφορίες σχετικά με τη συναίνεση ή την άρση της συναίνεσης των ιατρών.

γ) Η υπέρβαση του 48ωρου τίθεται για μια τριετία από την έναρξη ισχύος του παρόντος και μέχρι την ολοκλήρωση των απαιτούμενων προσλήψεων ειδικευμένων ιατρών Ε.Σ.Υ. για την εύρυθμη λειτουργία των νοσοκομείων και μονάδων Π.Φ.Υ. του Ε.Σ.Υ..

5. Η ετήσια άδεια μετ αποδοχών των προσώπων της παρ. 1 του άρθρου 1 του παρόντος δεν μπορεί να είναι μικρότερη των τεσσάρων (4) εβδομάδων.

Άρθρο 4. Συμμετοχή στις εφημερίες

1. Η συμμετοχή όλων των ιατρών και οδοντιάτρων στο πρόγραμμα εφημεριών είναι υποχρεωτική, ανεξάρτητα από βαθμό ή βαθμίδα, και μπορεί να λάβει τη μορφή της ενεργής εφημερίας, της εφημερίας ετοιμότητας και της μικτής εφημερίας, λογίζεται δε ως απασχόληση πέραν του υποχρεωτικού ωραρίου και αμείβεται. Ομοίως, επιτρέπεται η συμμετοχή στο πρόγραμμα εφημεριών των φαρμακοποιών, χημικών, βιοχημικών, κλινικών χημικών, βιολόγων, φυσικών νοσοκομείων-ακτινοφυσικών, ψυχολόγων που υπηρετούν στο Ε.Σ.Υ., σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος και τις εκάστοτε υπηρεσιακές ανάγκες.

2. Οι ειδικευόμενοι ιατροί διενεργούν μόνον ενεργές εφημερίες.

3. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας καθορίζεται και εξειδικεύεται ο αριθμός των ιατρών και των λοιπών επαγγελματιών, που συμμετέχουν στις εφημερίες, καθώς και η κατανομή των εφημεριών, σύμφωνα με τις ανάγκες κάθε υγειονομικής περιφέρειας, νοσοκομείου ή μονάδας Π.Φ.Υ..

 ΓΧ

4. Όλα τα τμήματα ή κλινικές των νοσοκομείων εφημερεύουν καθημερινά και καταρτίζουν μηνιαία προγράμματα εφημερίας.

5. Με απόφαση του Υπουργού Υγείας, μετά από εισήγηση του ΚΕ.Σ.Υ.ΠΕ., ορίζονται τα Κέντρα Υγείας και οι Μονάδες Υγείας των Δ.Υ.ΠΕ. που λειτουργούν και εφημερεύουν σε 24ωρη βάση. Με την ίδια ή όμοια απόφαση καθορίζεται και εξειδικεύεται ο χρόνος και ο τρόπος οργάνωσης των εφημεριών μονάδων Π.Φ.Υ., πέραν του τακτικού ωραρίου.

6. Οι ώρες εφημερίας διακρίνονται σε ώρες καθημερινές, καθημερινές νυκτερινές, καθημερινές νυκτερινές προς αργία, Σαββάτου, Σαββάτου νυκτερινές, Κυριακής ή αργίας, Κυριακής ή αργίας νυκτερινές.

Άρθρο 5. Οργάνωση του χρόνου εργασίας (άρθρα 3, 4, 5 και 17 παρ. 2, 3 και 4 της Οδηγίας 2003/88/ΕΚ)

1. α) Καθιερώνεται, κατά κανόνα ως βάση για την οργάνωση του χρόνου εργασίας, η μέχρι δώδεκα (12) ώρες συνεχής εργασία με παρουσία στο χώρο εργασίας. Ως δώδεκα (12) ώρες συνεχούς εργασίας νοούνται: αα) οι επτά (7) ώρες του τακτικού πενθήμερου ωραρίου ακολουθούμενες από πέντε (5) ώρες ενεργής εφημερίας, αβ) οι δώδεκα (12) ώρες συνεχούς απασχόλησης τις καθημερινές κατά τις νυκτερινές ώρες με παρουσία στο χώρο εργασίας, αγ) οι δώδεκα (12) ώρες συνεχούς απασχόλησης κατά το Σάββατο, Κυριακή ή αργία με παρουσία στο χώρο εργασίας. Η συνεχής ή διακεκομμένη απασχόληση εντός του χώρου εργασίας και μετά από κλήση κατά τις εφημερίες ετοιμότητας δεν μπορεί να υπερβαίνει συνολικά το μέγιστο όριο των δώδεκα (12) ωρών.

β) Η ημερήσια ανάπαυση των ιατρών είναι υποχρεωτική και διάρκειας δώδεκα (12) συνεχόμενων ωρών ανά εικοσιτετράωρο. Η εβδομαδιαία ανάπαυση των ιατρών είναι σαράντα οκτώ (48) ώρες. Το διάλειμμα πέραν των έξι (6) ωρών εργασίας ορίζεται σε δεκαπέντε (15) λεπτά.

2. Επιτρέπεται παρέκκλιση από τις διατάξεις της παραγράφου 1 για λόγους λειτουργίας της υπηρεσίας και συνέχειας της φροντίδας υγείας. Αν μειώνεται ή χάνεται ο χρόνος ημερήσιας ανάπαυσης, παρέχεται αμέσως μετά ισοδύναμη συνεχής περίοδος ημερήσιας αντισταθμιστικής ανάπαυσης έως δώδεκα (12) ώρες. Αν μειώνεται ή χάνεται ο χρόνος εβδομαδιαίας ανάπαυσης, χορηγείται αντισταθμιστική καθημερινή ημέρα ανάπαυσης μέσα στις δύο (2) επόμενες εβδομάδες για κάθε ενεργή εφημερία Σαββάτου ή Κυριακής ή αργίας.

3. Για τις ανάγκες εύρυθμης λειτουργίας των νοσοκομείων και των φορέων Π.Φ.Υ. των Δ.Υ.ΠΕ. όλης της χώρας σχετικά με την οργάνωση του χρόνου εργασίας των ιατρών και κατάρτισης του προγράμματος εφημεριών, με αποφάσεις του Υπουργού Υγείας, συστηματοποιούνται και εξειδικεύονται οι εφημερίες κατά υγειονομικές περιφέρειες, τμήματα ή κλινικές, εργαστήρια, Τ.Ε.Π., μονάδες και κατά ειδικότητες και καθορίζεται ο αριθμός, ο τρόπος οργάνωσης και λειτουργίας των εφημεριών και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Άρθρο 6. Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος του παρόντος καταργούνται:

α) το πρώτο εδάφιο του άρθρου 1 του ν. 3754/2009 (Α 43) και το άρθρο 2 του ν. 3754/2009 και

β) κάθε διάταξη που ρυθμίζει με αντίθετο τρόπο τα θέματα του Κεφαλαίου Α΄.

20. Τέλος, στα άρθρα 136 - 140 του ν. 4472/2017 «Συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου και τροποποίηση διατάξεων του ν.4587/2016, μέτρα εφαρμογής των δημοσιονομικών στόχων και μεταρρυθμίσεων, μέτρα κοινωνικής στήριξης και εργασιακές ρυθμίσεις, Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2018-2021 και λοιπές διατάξεις» (Α΄74), όπως ισχύουν, ρυθμίζεται με ειδικό τρόπο το μισθολόγιο το ιατρών του Ε.Σ.Υ.

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων.

Από τις παραπάνω διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται και του σκοπού που εξυπηρετούν και μετά τη συζήτηση που διεξήχθη μεταξύ των μελών της Ολομέλειας, συνάγονται τα ακόλουθα:

21. Κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας που απαρτίσθηκε από τους Ιωάννη-Κωνσταντίνο Χαλκιά, Πρόεδρο του Ν.Σ.Κ., Μεταξία Ανδροβιτσανέα, Βασιλική Δούσκα, Νικόλαο Μουδάτσο, Στέφανο Δέτση, Παναγιώτη Παναγιωτουνάκο, Ευγενία Βελώνη, Αντιπροέδρους του Ν.Σ.Κ, Κωνσταντίνο Γεωργάκη, Ανδρέα Ανδρουλιδάκη, Βασιλική Τύρου, Στυλιανή Χαριτάκη, Δημήτριο Χανή, Νικόλαο Δασκαλαντωνάκη, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Γαρυφαλιά Σκιάνη, Αφροδίτη Κουτούκη, Δήμητρα Κεφάλα, Δημήτριο Αναστασόπουλο, Δημήτριο Μακαρονίδη, Αλέξανδρο Ροϊλό, Αδαμαντία Καπετανάκη, Αθηνά Αλεφάντη, Αγγελική Καστανά, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Ελένη Πασαμιχάλη, Βασίλειο Καραγεώργο, Πέτρο Κωνσταντινόπουλο, Ευσταθία Τσαούση, Γεώργιο Βαμβακίδη, Διονύσιο Χειμώνα, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Παναγιώτα-

 ΓΧ

Ελευθερία Δασκαλέα – Ασημακοπούλου, Βασίλειο Κορκίζογλο, Χαράλαμπο Μπρισκόλα, Νικόλαου Καραγιώργη, Ευάγγελου Μαρίνη, Ιουλίας Σφυρή, Ιωάννη Χατζηνέκουρα, Αθανάσιο Θεοχάρη, Δημήτριο Κατωπόδη, Αναστασία Ζαφειριάδου, Ιωάννα Λεμπέση και Ευτυχία Κασομένου, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψήφοι 43**), με την οποία συντάχθηκε και ο εισηγητής, Παναγιώτης Δημόπουλος, Πάρεδρος ΝΣΚ, στο άρθρο 104 του Συντάγματος ορίζεται ρητά ότι κανένας δημόσιος υπάλληλος δεν μπορεί να διοριστεί σε άλλη θέση δημόσιας υπηρεσίας ή οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου ή οργανισμού κοινής ωφέλειας, εκτός εάν αυτό επιτρέπεται από ειδικές διατάξεις. (ΣτΕ 4263/1987, Ν.Σ.Κ.414/1991). Η απαγόρευση αυτή επαναλαμβάνεται και στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 1 του ν. 1256/1982, ενώ με τις παραγράφους 3 και 4 του ίδιου άρθρου εισάγεται εξαίρεση ως προς ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι πολύτεκνοι.

22. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Υπαλληλικού Κώδικα (Υ.Κ) στις διατάξεις του υπάγονται οι πολιτικοί διοικητικοί υπάλληλοι του κράτους και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Οι υπάλληλοι ή λειτουργοί του κράτους ή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, οι οποίοι, κατά συνταγματική ή νομοθετική πρόβλεψη, διέπονται από ειδικές διατάξεις, υπάγονται στις διατάξεις του Υ.Κ μόνο για όσα θέματα δεν ρυθμίζονται από τις ειδικές γι' αυτούς διατάξεις. Οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. είναι μόνιμοι ή επί θητεία δημόσιοι λειτουργοί των νοσοκομείων και ισχύουν γι' αυτούς ειδικές διατάξεις όσον αφορά στα θέματα της υπηρεσιακής τους κατάστασης (ΟλΣτΕ 1886/2005, ΣτΕ 1735/2009, 2725/2007, 3530/2006) αλλά και του μισθολογίου τους.

23. Οι ιατροί του Εθνικού Συστήματος Υγείας (Ε.Σ.Υ) είναι μόνιμοι δημόσιοι λειτουργοί, πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης, απαγορεύεται να κατέχουν οποιαδήποτε άλλη δημόσια θέση και απαγορεύεται επίσης να ασκούν την ιατρική, ως ελεύθερο επάγγελμα ή οποιοδήποτε άλλο επάγγελμα, εκτός από αυτά που έχουν σχέση με συγγραφική ή καλλιτεχνική δραστηριότητα (ΣτΕ 2617/2006). Οι παραπάνω αναφερόμενες διατάξεις, που καθιερώνουν την πλήρη και αποκλειστική απασχόληση των ιατρών του Ε.Σ.Υ. είναι ειδικές και υπερσχύουν κάθε άλλης αντίθετης διάταξης νόμου. Η απαγόρευση αυτή εξυπηρετεί λόγους δημοσίου συμφέροντος και, ειδικότερα, της προστασίας της υγείας των πολιτών, η οποία υλοποιείται με την αποκλειστική ενασχόληση των

ιατρών, με τα καθήκοντα, που τους έχουν ανατεθεί στη θέση που κατέχουν στο Ε.Σ.Υ., λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων των θέσεων αυτών (εφημερίες, υπερωρίες, έκτακτα περιστατικά κλπ.). Όπως έχει γίνει δεκτό και με τη γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ., με αριθμό 264/2007, ο παραπάνω σκοπός δημοσίου συμφέροντος υπερακοντίζει τον σκοπό της διάταξης του άρθρου 1 του ν. 1256/1982, για την προστασία των πολυτέκνων, τις διατάξεις της οποίας γνώριζε ο νομοθέτης, κατά θέσπιση της διάταξης για την πλήρη και αποκλειστική απασχόληση των ιατρών του Ε.Σ.Υ.

24. Επίσης, η ανάγκη καθορισμού στοιχειωδών προδιαγραφών ασφάλειας και υγείας, όσον αφορά στην οργάνωση του χρόνου απασχόλησης των εργαζομένων, προέκυψε ως ανάγκη για το σύνολο των απασχολούμενων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και υλοποιήθηκε με την αναφερόμενη παραπάνω Οδηγία 2003/88/ΕΚ, η οποία και μεταφέρθηκε στο ελληνικό δίκαιο με τον ν. 4498/2017.

25. Η δεύτερη απασχόληση εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα η οποία, όπως προκύπτει από το ιστορικό του υποβληθέντος ερωτήματος της διοίκησης, στην κρινόμενη περίπτωση, αφορά ιατρούς του Ε.Σ.Υ. όπου, η μία απασχολείται και ως καθηγήτρια μέσης εκπαίδευσης, ενώ ο έτερος ζητά να απασχοληθεί και σε δεύτερη θέση, σε άλλο δημόσιο θεραπευτήριο, παραβιάζει, χωρίς αμφιβολία, τα αναφερόμενα στην παραπάνω Οδηγία ελάχιστα όρια απασχόλησης, αφού αποτελεί άσκηση δεύτερου επαγγέλματος και όχι μόνο ένα διευρυμένο ωράριο των ιατρών.

26. Σε κάθε περίπτωση, η απασχόληση των ιατρών του Ε.Σ.Υ., αποτελεί ένα από το πιο επίπονα και υπεύθυνα λειτουργήματα του δημόσιου τομέα, που απαιτεί υποχρεωτική υπερωριακή απασχόληση, τόσο την ημέρα, όσο και τη νύχτα. Η θέσπιση ανώτερων ορίων απασχόλησης σε εφημερίες ιατρών έχει ως σκοπό την αποφυγή σωματικής και ψυχικής εξάντλησης του ιατρικού προσωπικού από την πολύωρη ημερήσια απασχόλησή του μόνο στην ιατρική μονάδα που υπηρετούν. Είναι, επομένως, βέβαιο ότι η απασχόλησή τους και σε δεύτερη θέση στον δημόσιο τομέα, θα αποτελέσει λόγο αντικειμενικής αδυναμίας εκτέλεσης των καθηκόντων τους, ιδιαίτερα αυτών που προκύπτουν από την άσκηση του ιατρικού λειτουργήματος.

27. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η δεύτερη απασχόληση των πολύτεκνων στο δημόσιο τομέα, έχει ως δικαιολογητικό λόγο τις αυξημένες οικονομικές ανάγκες των γονέων υπαλλήλων, πλην, όμως, στη κρινόμενη περίπτωση των

 ΓΧ

ιατρών αυτές ικανοποιούνται σε μεγάλο βαθμό από την αμοιβή τους με το αναφερόμενο παραπάνω ειδικό μισθολόγιό τους.

28. Ο χαρακτηρισμός της διάταξης που επιτρέπει τη δεύτερη απασχόληση των πολυτέκνων στο Δημόσιο ως «όλως ειδικής διάταξης», δεν αποτελεί λόγο για την άνευ άλλου αποδοχή της άποψης ότι, σε κάθε περίπτωση, το σύνολο των πολύτεκνων δημοσίων υπαλλήλων και δημοσίων λειτουργών, υπαλλήλων ν.π.δ.δ κλπ, έχουν δικαίωμα δεύτερης απασχόλησης στο δημόσιο τομέα, χωρίς να εξετάζονται περαιτέρω οι ιδιαίτερες συνθήκες και τα αυξημένα καθήκοντά τους, όπως αυτά καθορίζονται για τις θέσεις, στις οποίες ο καθένας απασχολείται.

29. Κατόπιν των παραπάνω, κατά τη γνώμη της πλειοψηφίας, οι διατάξεις άρθρων 11 παρ. 1 του ν. 2889/2001 και 24 παρ.1 του ν. 1397/1983, όπως ισχύουν, που προβλέπουν ότι οι ιατροί του Ε.Σ.Υ. είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης είναι απολύτως ειδικές και υπερισχύουν των διατάξεων, που επιτρέπουν την απασχόληση πολυτέκνων υπαλλήλων κλπ και σε δεύτερη θέση στον δημόσιο τομέα (άρθρο 1 παρ. 3 του ν.1256/1982, όπως ισχύουν) και συνεπώς, οι ιατροί του Ε.Σ.Υ., ακόμα και αν έχουν την ιδιότητα του πολύτεκνου, δεν επιτρέπεται να απασχολούνται και σε δεύτερη θέση στον δημόσιο τομέα.

30. Κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από τους Βασιλική Πανταζή, Σπυρίδωνα Παπαγιαννόπουλο, Γεώργιο Κανελλόπουλο, Αντιπροέδρους του ΝΣΚ, Θεόδωρο Ψυχογιό, Νίκη Μαριόλη, Αικατερίνη Γρηγορίου, Αντώνιο Τατσόπουλο, Κωνσταντίνο Κατσούλα, Ελένη Σβολοπούλου, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Χριστίνα Διβάνη, Παναγιώτη Παππά, Σταύρο Σπυρόπουλο, Χρήστο Μητκίδη, Μαρία Σπάσου, Αικατερίνη Γαλάνη, Στέργιο Κίκα, Κωνσταντίνο Ζαμπάρα, Μιχαήλ Τζουβάρα, Νικόλαο Μουκαζή, Περικλή Αγγέλου και Θεόδωρο Ράπτη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (**ψηφοί 23**), όπως έχει κριθεί παγίως, οι διατάξεις του άρθρου 21 του Συντάγματος, οι οποίες έχουν κατά βάση κατευθυντήριο χαρακτήρα, αφήνουν στον νομοθέτη την ευχέρεια να προσδιορίσει, κατά την εκτίμησή του, το είδος και την έκταση της ειδικής φροντίδας για τους πολύτεκνους και τα μέλη των οικογενειών τους. Ειδικότερα, με τη διάταξη της παραγράφου 2 αυτού του άρθρου, της οποίας η θέσπιση αποσκοπεί στην αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της Χώρας (Πρακτικά Βουλής

επί του Συντάγματος, Συνεδρίαση ΟΘ΄/26.4.1975, σελ. 479 και 486), το Σύνταγμα απευθύνει στον κοινό νομοθέτη έντονη υπόδειξη για τη λήψη κατάλληλων μέτρων φροντίδας υπέρ των πολύτεκνων οικογενειών, με βάση τις κρατούσες συνθήκες και εντός των ορίων που διαγράφουν οι άλλες συνταγματικές διατάξεις και αρχές (βλ. ΟΛΣΤΕ 986/2014, ΣΤΕ 12/1999 7μ, 3998/2012, 2738/2010, 4237/2005 κ.α.).

31. Εξάλλου, με τις διατάξεις των άρθρων 104 παρ. 1 του Συντάγματος, 35 παρ. 1 του Υ.Κ (ν.3528/07) και 1 παρ. 1 του ν.1256/1982, έχει μεν καθιερωθεί, ως κανόνας, η απαγόρευση της κατοχής δεύτερης θέσης στον δημόσιο τομέα, όπως εκάστοτε αυτός ορίζεται, ωστόσο, από τη διάταξη του άρθρου 104 παρ. 1 εδ. 2 του Συντάγματος επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση και με πρόβλεψη ειδικού νόμου, ο διορισμός σε δεύτερη θέση, ενώ η διάταξη του άρθρου 35 παρ. 2 του Υ.Κ. προβλέπει ρητά ότι εξακολουθούν να ισχύουν οι διατάξεις ειδικών νόμων, που επιτρέπουν τον διορισμό σε δεύτερη θέση. Τέτοιες διατάξεις ειδικού νόμου αποτελούν εκείνες της παραγράφου 3 του άρθρου 1 του ν.1256/1982, που προστέθηκαν με το άρθρο 21 παρ. 3 του ν.1400/1983 και αναφέρονται στη δυνατότητα κατοχής δεύτερης θέσης ή απασχόλησης σε φορείς του δημόσιου τομέα από τους πολυτέκνους. Λόγω της φύσης των διατάξεων αυτών του ν.1256/1982 ως απολύτως ειδικών και του γεγονότος ότι αποβλέπουν στην υλοποίηση της συνταγματικής επιταγής περί της ειδικής φροντίδας του Κράτους για τις πολύτεκνες οικογένειες του άρθρου 21 παρ. 2 του Συντάγματος, συνάγεται ότι δεν είναι δυνατή η κατάργηση ή τροποποίησή τους παρά μόνον με άλλες διατάξεις ειδικού νόμου (βλ. Τάχος-Συμεωνίδης, ΕρμΥΚ, 1999, σελ. 253). Τέτοιες διατάξεις ειδικού νόμου δεν είναι αυτές του άρθρων 24 παρ. 1 του ν. 1397/1983 και 11 παρ. 1 του ν. 2889/2001 (πρβλ. ΣΤΕ 442/1999, 143/1986, 1124/2013, 767/2009, ΟΛΝ.Σ.Κ. 331/2000, Ν.Σ.Κ. 232/2010, 528/2006, 192/1993, ΔΕΦΑΘ 33/2013). Επομένως, η θεσπιζόμενη απαγόρευση, με τις διατάξεις αυτές, στους ιατρούς του Ε.Σ.Υ. να κατέχουν και άλλη δημόσια θέση δεν μπορεί να εξοβελίσει την εξαίρεση υπέρ των πολυτέκνων που θεσπίστηκε με το αναφερθέν άρθρο 21 παρ. 3 του ν.1400/1983.

32. Εξάλλου, το γεγονός ότι ο νομοθέτης, κατά τη θέσπιση του άρθρου 21 παρ.3 του ν. 1400/1983, απείχε ενσυνείδητα από τη θέσπιση απόλυτης απαγόρευσης στη δυνατότητα δεύτερης απασχόλησης των πολυτέκνων ιατρών του Ε.Σ.Υ., παρά την πρόσφατη θέσπιση του ν. 1397/1983, αφενός μεν,

ΓΧ

καταφάσκει πλήρως τη σαφή βούλησή του για εφαρμογή της υπέρ των πολυτέκνων ευνοϊκής ρύθμισης στους ιατρούς του Ε.Σ.Υ, αφετέρου δε, καθιστά παντελώς ανεπίτρεπτη την περιγραφή της εξαιρετικής αυτής διάταξης και μάλιστα με επίκληση κριτηρίων εμπειρικού χαρακτήρα (όπως είναι η δυνατότητα ή μη του πολυτέκνου ιατρού του Ε.Σ.Υ για επαρκή ανταπόκριση σε αμφότερα τα καθήκοντά του). Σε κάθε περίπτωση, άλλωστε, εάν ο πολύτεκνος ιατρός του Ε.Σ.Υ. δύναται ή όχι να ανταποκριθεί επαρκώς και στις ανάγκες των καθηκόντων της δεύτερης απασχόλησής του, συνιστά πραγματικό γεγονός, το οποίο πρέπει να εκτιμάται ad hoc και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους από τα εκάστοτε αρμόδια εποπτικά όργανα του οικείου φορέα, τα οποία, ασφαλώς, έχουν πληρέστερη γνώση των δεδομένων κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης, κατά τα συναφώς κριθέντα (πρβλ. ΣτΕ 4258/1987).

33. Κατόπιν των παραπάνω, κατά τη γνώμη της μειοψηφίας, η πρόσληψη πολύτεκνου ιατρού του Ε.Σ.Υ, σε δεύτερη απασχόληση, επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 1 του ν.1256/1982, όπως ισχύουν μετά την ισχύ του άρθρου 21 παρ. 3 του ν. 1400/1983, οι οποίες, ως ειδικές και εξαιρετικές, κατισχύουν των διατάξεων των άρθρων 11 παρ. 1 του ν. 2889/2001 και 24 παρ.1 του ν. 1397/1983.

Απάντηση

34. Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, στο ερώτημα που τέθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Πλήρης Ολομέλεια), γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ότι οι διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας, που επιτρέπουν σε πολύτεκνους λειτουργούς και υπαλλήλους του Δημοσίου, των Ν.Π.Δ.Δ κλπ, την κατοχή δεύτερης θέσης στο δημόσιο και γενικότερα στον δημόσιο τομέα, δεν εφαρμόζονται για τους πολύτεκνους ιατρούς του Ε.Σ.Υ.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ
Αθήνα, 08-07-2020
Ο Πρόεδρος
Γ. Χαλκιάς
Ιωάννης - Κων/νος Γ. Χαλκιάς
Πρόεδρος του Ν.Σ.Κ

Ο Εισηγητής
[Signature]
Παναγιώτης Δημόπουλος
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.